

Joan Perucho: «Subirachs», Avui, 15 de març de 1984

Stendhal, en les *Promenades dans Rome*, s'introduïa en denses mansions d'ombra a la percaça d'indícis, empremtes, estructures esvaïdes de rostres i architectures. Tot, al llarg de la vida, sabem que és un esforç per a recuperar proustianament el passat. Les coses desapareixen i només resten llurs perfums, llurs records, llurs misterioses incrustacions en la cera verge de la matèria o de la memòria. Per això, hi ha sempre als cementiris un àngel de marbre, segellant els llavis amb un dit, a l'entrada dels tenebrosos panteons. Flueix llavors un silenci. Són els versos del Dante, ressonant inaudibles entre les columnes de les galeries nocturnes dels penya-segats, sota el crit de les gavines:

«L'alba vinceva l'ora mattutina
Che fuggia nnanzi, si che di lontano
Conobbi el tremolar della marina».

Aquest món de desolació és un món clàssic que Subirachs ens aproxima actualitzant tots els vocabularis possibles. Subirachs, aprofundint el negatiu de les coses, ens dóna la voluntat d'eternitzar la seva fugacitat. Si les coses desapareixen per llur natura, donem al menys el seu lloc deshabitat dins l'aire, dins l'espai. Aquesta és una manera indubtable d'eternitzar-les. És a dir, d'eternitzar llur record. Com deia el poeta, tot adquireix un aire funeral, una retòrica de «memento mori».

Veiem ara la imatge de Maria Cristina d'Àustria com a un fantasma, introduint-se dins el massís d'ombra del reducte imaginat per Antonio Canova a la seva memòria. La blanca i espectral imatge femenina està a punt de desaparèixer, duent l'urna cinerària arrecerada sota el mantell, prop del cor a penes bategant, en una actitud desconhortada, però al mateix temps equívoca, en què participa la crueltat afilada d'una lúgubre «Mantis religiosa». Està a punt de desaparèixer aquesta visió. L'escena admet els compassos manieristes d'un Tomasso Albinoni mentre davalla, com un teló de teatre, una immensa mortalla de bronze ressonant.

Es un món, doncs, on hi regna el misteri. Hi regna també el silenci. Quelcom hi transita amb cautela. La caducitat de les coses és evident i fins l'orgullosa torre de Babel s'encamina vers l'adversitat i l'enderrocament.

A vegades, hi ha també una rosa als llavis. La faç, però, apareix mig oculta pel plec del mantell. Recordem el rostre? No ens és donat de descobrir-lo i sentim una esgarripança. Sota el mantell nocturn hi ha gairebé sempre la Mort.

La nit, la Mort. Citem ara uns versos impressionants. Són de Pernette du Guillet (1524-1566):

«La nuict estoit obscure, triste et sombre,
Toute tranquille, et preste à malefice,
Tous animaulx reposantz soubz son ombre».

Són uns versos que fan companyia als bronzes de Subirachs.